

ANALIZA BILANSA

Dodatak „Narodnom Blagostanju“⁶⁶

BROJ 9

BEOGRAD, 27. FEBRUAR 1937.

GODINA IX

Sadržaj:

Opšta trgovinska banka, Beograd
Činovnička banka a. d., Beograd

OPŠTA TRGOVINSKA BANKA, BEOGRAD

U vreme koje je bilo najkritičnije za naše novčane zavode, u drugoj polovini 1931 godine, Opšta trgovinska banka je povećala svoju glavnica sa 5 na 10 miliona. To je najbolji dokaz za okretnost i energiju bančine uprave. Kada se uz to ima u vidu i njena neobična obazrivost, ne treba nimalo da nas čudi, da je ovaj zavod već odavna prebrodio sve nepovoljne posledice bankarske krize, i to sopstvenom snagom. Doduše, ulozi Opšte trgovinske banke nisu bili nikada naročito veliki, tako da joj nije bilo teško da odgovara svima zahtevima svojih ulagača. Međutim, bančin efektni portfelj je bio znatan. Krajem 1930 on je bio iskazan sa 11,6 miliona dinara, odnosno u hartije od vrednosti je bilo plasirano oko 34% obrtnog kapitala. Uprkos ogromnom padu kurseva u 1931 i 1932 godini, znatniji gubici na hartijama od vrednosti su izbegnuti, a ukoliko ih je i bilo, oni su energično i bez komplikacija po banku likvidirani.

Do kraja 1933 otpisana su i sva potraživanja koja su u vezi s opštom privrednom krizom bila postala sumnjiva, tako da je banka već tada bila potpuno obezbeđena protiv svake eventualnosti. Posle toga postaje i konačni rezultat njenog rada iz godine u godinu sve povoljniji. Poslovanje je i u toku 1936 znatno povećano, a čisti dobitak takode.

Račun izravnanja

Aktiva	1933	1934	1935	1936
	u hiljadama dinara			
Gotovina	1.235	832	870	883
Menice	7.431	4.513	3.379	3.559
Zaloge	85	27	133	39
Dužnici po tek rač.	5.379	8.410	8.552	13.403
Hart. od vrednosti	5.154	5.547	5.699	4.322
Vrednost rez. fonda	329	479	603	607
Nameštaj	65	58	50	45
Kaucije i sl.	35.623	31.020	33.540	44.331
Zbir aktive	55.301	50.886	52.826	67.189
Pasiva				
Glavnica	10.000	10.000	10.000	10.000
Rez. fond	436	517	625	770
Spec. rez. fond	—	395	400	500
Fond kursne razl.	—	—	100	217
Reeskont	4.472	4.125	3.063	4.840
Ulozi	2.451	2.635	2.897	3.654
Poverioci	2.279	2.155	1.512	2.071
Razna pasiva	41	38	138	169
Dividenda	—	—	500	600
Prenos dobiti	—	—	50	35
Obrtni kapital	19.678	19.866	19.286	22.858

Rashodi

Kamata	893	665	451	592
Troškovi	414	455	368	518
Otpis nameštaja	7	7	8	10
Otp. nenapl. potraž.	988	135	108	79
Otp. kursne razl.	303	196	—	—
Čista dobit	—	439	722	951

Prihodi

Prenos dobiti	102	—	—	50
Prihod efekata	582	285	258	261
Kamata	1.434	1.405	1.163	1.608
Provizija	473	196	213	218
Napl. otpis. potraž.	14	10	22	13
Zbir prihoda — rashoda	2.605	1.896	1.657	2.151

Bančin obrtni kapital, koji je bio pao sa 30,5 miliona u 1930 godini, poslednjoj pre izbijanja bankarske krize, na 19,6 miliona krajem 1933, ostao je i u 1934 i 1935 gotovo nepromenjen, ali je u 1936 povećan za 3,5 miliona, na 22,86 miliona dinara, od čega otpada preko jedne polovine na sopstvena sredstva. Glavnica je 10 miliona, a fondovi, koji su krajem 1933 iznosili samo 436 hiljada, iskazani su krajem 1936 sa 1,49 miliona. Prema 1935 oni su u 1936 za 362 hiljade dinara veći.

Vrlo povoljno kretanje pokazuju i ulozi, koji su već u 1933 počeli opet rasti. U toku prošle godine porasli su za preko 25%, sa 2,89 na 3,65 miliona. Poverioci, koji su bili pali sa 6,3 miliona u 1930 na 1,5 milion krajem 1935, prošle godine takode su povećani za 560 hiljada, na 2,07 miliona. Promene kod pomenutih dveju pozicija dokazuju nam da su ulagači i poverioci Opšte privredne banke načisto s time kome su poverili svoj novac. Banka je prošle godine u većoj meri iskorišćavala i svoj reeskontni kredit, koji je krajem 1936 (sa 4,84 miliona) za 1,78 miliona veći nego u prethodnoj godini. U toku nekoliko prethodnih godina, dok su prilike i u privredi i u našem bankarstvu bile nepovoljnije, banka je s pravom sopstvenom inicijativom stalno reducirala iskorišćenje ovog kredita (koji se bio smanjio sa 6,3 miliona krajem 1931 na 3,06 miliona u 1935 godini).

Povećanjem pomenutih pozicija u pasivi banka je prošle godine dobila 3,5 miliona dinara, a prodajom jednog dela hartija od vrednosti daljih 1,4 miliona. Pored toga i zajmovi na zaloge su za oko 100 hiljada manji. Nasuprot tome iznos aktivnih tekućih računa se povećao za 4,85 miliona, na 13,4 miliona, a iznos menica za 180 hiljada, na 3,56 miliona. Uprava napominje u svom poslednjem izveštaju, da su bančnim stalnim komitentima prošle godine davani veći krediti. Strukturne promene u aktivni su posledica izvesne preorijentacije u bančinom poslovanju. Imali smo već prilike da konstatuje-

mo, da je Opšta trgovinska banka bila prva među prestoničkim bankama, koja se jače angažovala u trgovinu hartijama od vrednosti, bilo kupovanjem hartija za sopstven račun, bilo kao komisionar. Banka je sada u pojačanoj meri pristupila kreditiranju po tekućim računima.

Na strani prihoda imamo prošle godine samo jednu znatniju promenu: povećanje aktivne kamate za 445 hiljada. Zbog porasta tuđih sredstava i pasivna kamata je za 140 hiljada veća, a troškovi su takode porasli za 150 hiljada dinara. Međutim, otpis nenaplativih potraživanja mogao je da bude za 30 hiljada manji nego u 1935. U vezi s ovim promenama u 1936 je i čista dobit za oko 200 hiljada veća nego u prethodnoj godini.

Iskazana čista dobit iznosi 901 hiljadu, a sa prenosom iz 1935 godine 951 hiljadu. Tome treba dodati dobitak na kursnoj razlici od 117 hiljada i prihod rezervnog fonda od 90 hiljada, koji su uneti neposredno u odnosne fondove. Od iskazane dobiti upotrebljeno je 600 hiljada za isplatu dividende (prema 500 hiljada u 1935), 126 hiljada za tantijemu, 90 hiljada za dotaciju rezervnom fondu, 100 hiljada spec. rez. fondu, a ostatak od 35 hiljada prenet je na novi račun.

U upravi za 1936 su g.g.: Radisav J. Jovanović, Aleksandar J. Jovanović, Vaso Knežević, Marko Albahari, Jaša Alkalaj, Mihajlo Lukarević, Dobrivoje T. Lazarević i d-r Dragoslav O. Blagojević, a u nadzornom odboru g. g.: Mića Crvčanin, Aron A. Alkalaj, Milutin Lj. Mojović, Jovan D. Živadinović i Dušan B. Živković. Direktor banke je g. Aleksandar S. Borisavljević.

ČINOVNIČKA BANKA A. D., BEOGRAD

Zavod je osnovan krajem 1898, ali ne kao akcionarsko društvo, nego kao »Činovnička zadruga za uzajamno pomaganje i štednju«. Početkom 1922 firma je pretvorena u današnju, a iz zadruge je nastala akcionarska banka, kojoj je davanje kredita državnim službenicima i penzionerima još uvek najvažnija poslovna grana. Krajem 1922 bančina glavni- ca iznosila je 2 miliona, a do 1927 povećana je, bez novih uplata, na 10 miliona dinara. Do izbivanja bankarske krize volumen bančinih poslova se stalno proširivao, tako da je krajem 1930 radila s obrtnim kapitalom od 40 miliona dinara. Panika ulagača i pad kurseva hartija od vrednosti nisu mogli mimoći ni Činovničku banku. Međutim, gubici na hartijama potpuno su nadoknađeni docnijim porastom kurseva, a likviditet bančinih plasmana bio je uvek prvoklasan, tako da je ona mogla da bez ikakvih teškoća i ograničenja odgovara svima zahtevima ulagača. Šta više, u najtežoj fazi bankarske krize ona je od svoje volje smanjivala i svoj reeskont kod Narodne banke.

Ulagачi Činovničke banke su već odavna uvideli, da je njihova ranija panika bila potpuno neopravdana. Zbog toga se bančini ulozi u toku nekoliko poslednjih godina više ne smanjuju, uprkos maksimiranju kamatne stope po ulozima i njenom izjednačenju kod državnih i kod privatnih novčanih zavoda.

Račun izravnanja

Aktiva	1933	1934	1935	1936
	u hiljadama dinara			
Gotovina	585	428	313	308
Menice	15.179	13.393	13.146	14.679
Zajmovi na zaloge	1.988	542	529	420
Tekući računi	4.188	3.195	3.320	2.514
Hart. od vrednosti	2.535	3.219	3.967	4.076
Nepokretnosti	5.945	6.079	5.833	5.200
Kursna razlika	375	187	—	—
Pasiva				
Glavnica	10.000	10.000	10.000	10.000
Bančini fondovi	2.683	2.687	2.696	2.892

Penzioni fond	205	215	220	225
Ulozi	9.047	7.159	6.523	6.133
Tekući računi	3.177	2.111	2.260	2.591
Reeskont	3.856	2.770	3.589	3.490
Hipot. zajam	437	437	282	—
Razna pasiva	1.034	1.067	942	1.271
Tantijema	96	96	96	96
Dividenda	700	500	500	500
Ostave i obaveze	19.181	17.968	16.230	14.478
Zbir bilansa	50.417	45.011	43.339	41.676
Obrtni kapital	31.236	27.043	27.109	27.198

Rashodi

Kamata	1.252	711	612	615
Troškovi	960	708	810	1.067
Otpisi	1.116	480	464	58
Dobitak	801	601	601	601

Prihodi

Kamata	2.342	1.682	1.478	1.675
Provizije	475	22	—	—
Od hart. od vrednosti	212	286	588	236
Od imanja	514	212	220	315
Napl. otpis. potraživanja	284	142	122	83
Razni	302	156	79	32
Zbir prihoda	4.129	2.500	2.487	2.341

Obrtni kapital koji je od 1930 do kraja 1934 bio pao za 13 miliona, na 28 miliona, ostao je u toku poslednje tri godine gotovo nepromenjen. Ulozi po knjižicama su prošle godine smanjeni za oko 400 hiljada dinara, ali su oni po tekućim računima za jednak iznos porasli. Banka je u 1936 potpuno isplatila i hipotekarni zajam, koji je krajem 1935 iznosio još 282 hiljade. I reeskont je za 100 hiljada manji nego u 1935. Bančini fondovi su porasli za 196 hiljada, na 2,89 miliona. Drugih znatnijih promena u pasivi nema. Inače, odnos između sopstvenih i tuđih sredstava je neobično povoljan (1 prema 1).

Nepokretnosti iznose 5,2 miliona, odnosno za 633 hiljade manje nego u 1935. Banka je prodala neka manja imanja, koja je ranije bila preuzela za svoja potraživanja. Aktivni tekući računi su takode za 806 hiljada manji i krajem 1936 iznose 2,5 miliona. Sredstva dobijena smanjenjem pomenutih dveju pozicija upotrebljena su na povećanje meničnog portfelja, koji iznosi 14,67 miliona prema 13,14 miliona u 1935. To su u prvom redu činovničke menice. Prema poslednjoj Uredbi o zemljoradničkim dugovima i Činovnička banka je prijavila Agrarnoj banci svoje potraživanje po zemljoradničkim menicama, koje — sa kamatom i troškovima — iznose 642 hiljade. Veći deo ove sume bio je već ranijih godina otpisan, tako da će se posle isplate javiti na račun dobitka.

Bančini troškovi u 1936 su za 257 hiljada veći nego u prethodnoj godini, ali su otpisi za 406 hiljada manji. S druge strane su porasli i prihodi od kamate za 200 hiljada, a od nepokretnosti imanja za 95 hiljada. Razni prihodi su za 47 hiljada manji, a oni od hartija od vrednosti za 352 hiljade. Uprkos pomenutim promenama, iskazani čisti dobitak je ravan onome iz 1935 ili iz 1934 godine. On iznosi 601 hiljadu. Rezultat za prošlu godinu je ipak povoljniji, jer je u 1935 kursna razlika efekata bila knjižena preko računa dobitka, a u 1936 uneta je neposredno u bančin fond kursne razlike.

U upravi su g. g.: Vasa T. Dimitrijević, predsednik; Jeremija Živanović, potpredsednik; Pera Petrović, Mihailo Cocić, Petar Mladenović, Dragić Soldatović, Svetislav Đorđević, članovi. U nadzornom odboru su g. g.: inž. Đorđe Mijović, Jovan Dravić, d-r Stevan Sagadin i Jakov Davičo. Direktor je Petar Mladenović.